

ספר
ויקרא

מן
חמשה חומשי תורה

עם תרגום אונקלוס ופירוש רש"י, בעל הטורים,
עיקר שפתי חכמים ותולדות אהרן

עם פירוש

אזנים לתורה

מאת

הגאון הגדול אביר הדושים, רבא דעמיה ומדברנא דאומתיה

מדרן רבי **זלמן** בהגה"צ ר' בנציון **סורוצקין** זצ"ל

לפנים אב"ד דלוצק, זיטל וורונובה

בעהמ"ס אזנים לתורה על התורה, שו"ת מאזניים למשפט, הדעה והדבור,
השיר והשבח על הגדה של פסח וחוט של חסד על מגילת אסתר

מהדורה אחת עשרה מוגהת ומתוקנת

"מכון הדעה - והדיבור"

ירושלים עיה"ק

תשס"ה

מהדורה מיוחדת ומפוארת

לצרוע). וטעם „בראשו נגעו“ — במקום שער, שאינו מיטמא בנגעים, וממילא „הכנה“, שנעשתה לו, היתה צריכה לשמש לו אזהרה ולא נזהר.

(כה) **והצרוע**. בה"א הידיעה, בת"כ דרשו מזה, אפילו הוא כה"ג, שנאמר בו ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרום. — גם הוא חייב בפריעה ופרימה.

אשר בו הנגע. לו ה' נאמר רק „הצרוע“, הייתי אומר, שזה מוסב אל „איש צרוע הוא“, האמור בפסוק הקודם, שר' מי ש„בראשו נגעו“ — כל הדברים האלה נהגים בו, אבל סתם מצרע פטור מהם, לפיכך נאמר „אשר בו הנגע“ — בכל מקום שהוא בגופו.

ועל שפם יעטה. וזה ישמש לו לאות, שמהיום והלאה עליו לשמור פיו ולשונו, ועל ידי זה ישמור מצרות נפשו.

ועל שפם יעטה. כאבל. רש"י. כאבל על עצמו זבשרו, שהרי מצרע חשוב כמת. ואף שגם סומא, עני ומי שאין לו בנים חשובים כמת, אבל הצרעת יש שהיא מהרסת את הגוף עד שממנו נופלים אברים אברים. ואהרן שאמר על אחותו המצרעת: „אל נא תהי כמת — הוסיף — ויאכל חצי בשרו“. וראוי להתאבל ע"ה. „כמו על מת“.

וטמא טמא יקרא. מכפל הלשון למדו חז"ל ב' דברים: א) שצריך הצרוע להזהיר את בני האדם, הרוצים להתקרב אליו, שהוא טמא; ב) שצריך להודיע צערו לרבים ורבים מבקשים עליו רחמים (מ"ק ה'). בזה א"ל את הפסוק, שיש בין „וטמא“ לבין „טמא“, — ללמד שיש לכל אחת מב' קריאות „טמא“ מטרה מיוחדת.

וטמא טמא יקרא. מצרע חשוב כמת. ומי נתלה במי? הלא קטן נתלה בגדול. ואעפ"כ טמא מת, ואפילו מת עצמו, מותר במחנה לוי (ואינו נשלח אלא ממחנה שכינה) ומכש"כ במחנה ישראל, ואילו מצרע משתלח אפילו ממחנה ישראל (פסחים ס"ז) וזה שהמצרע מצטונן וצועק: „טמא, טמא!“; טמא ממחנה לוי וטמא ממחנה ישראל, מקומות, שאפילו מת אינו משתלח מהם.

וטמא טמא יקרא. מה שהיה רגיל לקרוא על אחרים בחינם יקרא עתה על עצמו — ובצדק.

וטמא טמא יקרא. טמא באזני אחרים, להזהירם על הטומאה, וטמא באזני עצמו להזהיר ע"ע על המעשים הרעים, שבשבילם לקה בצרעת.

וטמא טמא יקרא. להודיע צערו לרבים ורבים מבקשים עליו רחמים (מ"ק ה'). הצרעת היא מחלה קשה מאד. מחוץ לענין הטומאה, ובכל הטומאות נאמר בסוף רק לשון טהרה (וכי יטהר הזה) ובצרעת גם לשון רפואה: „נרפא הנתק“ (לעיל פ' ל"ז). „והנה נרפא נגע הצרעת“ (לקמן י"ד—ג') ואפילו בנגעי בתים: „כי נרפא הנגע“ (שם פ' מ"ח). המחלה הזאת אנושה מאד ועד היום לא מצאו הרופאים שום תרופה לצרעת. והסבל ממנה גדול מאד, כי מלבד היסורים של החולה, מתרדקים ממנו ב"א מיראה פן תדבק בהם הרעה; ולמרות כל אלה, כשהוא מודיע צערו לרבים, שיבקשו עליו רחמים, אינו מזכיר, עם האזהרה על הטומאה, גם את המחלה האיומה שלו (המביאה לפעמים לנפילת ממנו אברים אברים), אינו צועק:

„טמא, חולה אנוש!“; אלא: „טמא טמא!“ דבר זה מלמדנו, שהטומאה (המרחקת אותו אפילו ממחנה ישראל) קשה על היהודי אפילו מעצם מחלת הצרעת, הקשה כמות. דוגמא לזה אנו מוצאים ביומא (כ"ג), שבשעה שכהן א' תחב סכין בלבו של חברו (שהקדימו בריצה על המזבח לזכות בעבודה) וגעו כל העם בבכיה, התנחם אביו של התרוג בזה „שלא נטמא סכין“. וכן מצינו בדוד, שהי' נע ונד במדבריות ומתחבא במערות מחמת רדיפות שאול ואנשיו. — לא התאונן על צרותיו והסכנה, שהוא נמצא בה תמיד, אלא: „כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה' לאמר לך עבד אלהים אחרים“ (ש"א כ"ו).

וטמא טמא יקרא. כשהוא רואה איש מתקרב אליו, וכשהיה בריא, היה רגיל להתחיל עמו בדיבור האסור: לה"ר, רכילות והוצ'סר, — עתה יתחיל בדיבור של מצוה: להזהירו על הטומאה ולבקשו, שיתפלל בעדו (שגם זו היא מצוה. להאמין שמאת ה' היתה זאת ולא מקרה ושה' שומע תפילה וממנו רפואתו). והדיבור הזה יכפר, עם התשובה, על הדיבור האסור. ושמעתי מפ"ק של גאון ישראל, מרן ר' חיים עוזר זצוק"ל, שאמר, שמרן הגאון החפץ חיים זצוק"ל, בעל „שמירת הלשון“, שמר פיו ולשונו באופן מיוחד, היינו שכשבא אליו איש, התחיל לדבר עמו דברי תורה ומוסר, והדבר היה נמשך מבואו ועד צאתו של האיש, וע"י „ודברת בס" היה מקיים „ולא בדברים בטלים“ ומכש"כ האסורים. וא"ל דברי חז"ל, מה אומנתו של אדם בעוה"ז ישים עצמו כאלם, יכול אף לד"ת ת"ל צדק תדברון (חולין פ"ט), באופן הזה,

שע"י דברי תורה יעשה א"ע אלם מדברים בטלים ולה"ר.

(מו) **טמא הוא בדד ישב**. להודיע, שהבידוד של המצרע היא בעיקר מפני הטומאה ולא מפני שלא תדבק מחלתו באחרים, שהרי מטעם ההתדבקות אפשר היה לבדד את המצרע בבית אשר במחנה, ולפיכך סיים: „מחוץ למחנה מושבו“.

בדד ישב מחוץ למחנה מושבו. חז"ל דרשו, הוא הבדיל בין איש לאשתו, בין איש לרעהו לפיכך אמרה תורה בדד ישב (ערכין ט"ז). אפשר להרחיב את הדיבור ולאמר, כי המספר לה"ר (שעונשו נגעים) שונא את הבריות ונדמה לו, שראובן מקפח פרנסתו ושמעון לא נהג בו כבוד כראוי או נתכבד בקלונו או בכבוד, המגיע באמת לו, ולפיכך הוא מרבה לספר בגנותו של ראובן בפני שמעון, ובגנותו של שמעון לפני ראובן, ומשנאת הפרט הוא עובר לשנאת הכלל, ונדמה לו, שכל העולם כולו לא נברא אלא בשבילו, וכל באי עולם גוזלים וחומסים את השייך אך ורק לו, ולפיכך היה רוצה, שכל בני האדם ימותו במגפה רעה „ונשגב“ הוא לבדו („שתו בשמים פיהם“ אחרי ש„לשונם תהלך בארץ“) ביום ההוא, והכל יהיה שלו וברשותו (מחשבת קין — בשעה שהרג את הבל — שגם הוא לקה בצרעת — ב"ר פכ"ב). וברנש כזה היה ראוי למות במגפה לפני ה' כמוציאי דיבת הארץ, אלא שמן השמים רחמו עליו והחליפו את עונשו בצרעת, הקשה כמות. וכדי לרפאותו ממחלת הנפש (שהיא סיבת מחלת גופו), אמרה תורה: „בדד ישב מחוץ למחנה מושבו“, תנתן לו שאלתו יטעום האיש הזה

מעם של בידדות גמורה... או במח יתגעגע אל מין האדם ויקבל עליו לנחש את עפר רגלו של האיש הראשון, שיתרצה לשבת ולדבר עמו (הסבל של הבדידות אנו מצאים בספר "רובינזון קראואו", שבי מסופר מעשה בא' שניצל מאנ' שנטרפה בים אל אי קטן ושומם מאין אדם ותאר, כמה טרח עד שמצא שם מה לאכול ומה לשותות ומתסה מחיות טורפות. ואחרי אשר ישב באי זמן רב התחיל משכח את הדיבור וכמעט שיצא מדעתו. והסופר מתאר בצבעים בהירים את געגועיו של האיש ההוא אל מין האנושי ואל הדיבור עמהם). וישיבתו של הצרוע בודד מחוץ למחנה, מובדל אפילו משאר הטמאים (זכחים צ"ד), תלמדנו לאדבב את כל בני האדם ואת חברתם, ולחלוק עמהם אפילו את פרוסת לחמו, וכשהוא צועק: "טמא, טמא" להודיע צערם לרבים, שיקשו עליו רחמים, הלא ישים אל לבו, שהוא פונה עתה אל אותם ה"רבים", שהרבה לקלל אותם ולכנות אותם בשם רעים וחטאים, ועתה הוא מצפה... שתקובל תפילתם עליו, כל זה ישים אל לבו ושכ ורפא לו.

(מז) והבגד. למה בא בה"א הידיעה? ולמה הפסיק בנגעי בגדים בין נגעי אדם לטהרתם, האמורה בפ' מצרע? וי"ל ש"הבגד" מסב אל האומר בפ' מ"ה: "בגדיו יהיו פרומים", ובא להורות, שעל הצרוע לבדוק תמיד בבגדו, אשר על בשרו, שמא עברה הצרעת גם על בגדו. ומכיון שיש והנגע עובר מבשר האדם אל בגדו, השלים הכתוב את כל פרטי נגעי עור הבשר והתוצאות מהם — נגעי

בגדים — ואח"כ פרט דיני טהרת המצרע, והבגד. למה מיטמאים בנגעים רק בגדי צמר ופשתים ועור? ואע"פ שהיא גזרת מלך, אבל אפשר גם לקרב זאת אל שכלנו וגם לתרץ את ב' הקושיות, שבמאמר הקודם. הוא, שהצורך בבגדי לכסות מערומותיו הרגיש האדם רק אחרי החטא וקודם לזה נאמר: "והיו שניהם ערומים האדם ואשתו ולא יתבשו" (בראשית ב). ושם בארנו, שקודם החטא החשיב האדם בעיקר את נשמתו ועל הגוף הביט כעל לבוש הנשמה, אבל אחר החטא פנה האדם בעיקר אל צרכי הגוף, והוא נעשה עיקר ה"אדם" בעיניו, והחטא הגיד לו, כי עירם הוא ויש לו צורך בבגד על הגוף. וממילא בנגעים, הבאים על החטא של לה"ר (שגם אדם וחיה קבלו אז לה"ר על הבורא ית' מפי הנחש, ראשון למצברי לה"ר), הסמיכה תורה נגעי בגדים לנגעי הגוף, כי גם הגוף לבגד נחשב קודם החטא, ואפילו עתה בעיני האדם המפועלה, והנה הבגד הא', שהלביש צור ליצוריו, אדם וחיה, היה "כתנת עור", שעשה מז העור, שהפשיטו הנחש מפאת הקללה (פדר"א פי"ד ופ"כ), ובניהם, קין והבל, עשו להם בגדים ממשלוח ידיהם: קין עובד האדמה מפשתן והבל, רועה הצאן מצמר. ודבר זה למדנו ג"כ מפדר"א פכ"א וז"ל, הביא קין מותר מאכלו קליות ארץ פשתן הביא הבל מבכורות צאנו ומחלביהן כבשים שלא נגזזו לצמר... אמר הקב"ה אל יתערבו מבחת קין והבל לעולם... שנאמר לא תלבש שעטנו, עכ"ל. והדברים צריכים ביאור, למה הביא קין ארץ פשתן ולא חיה או שעורה, ולמה הביא הבל

קיומא שביעא ארי אוסף מכתשא בלבושא או בשתיא או בערבא או במשכא לכל די יתעבד משכא לעבידא סגירות מחסרא מכתשא מסאב הוא: נב ויקיד ית לבושא או ית שתיא או ית ערבא בעמרא או בכתנא או ית קל מאן דמשך די יהי בה מכתשא ארי סגירות מחסרא היא בנורא תתקד: נג ואם יחזי כהנא והא לא אוסף מכתשא בלבושא או בשתיא או בערבא או בכל מאן דמשך: נד ויפקד כהנא ויחרון ית די בה מכתשא ויסגרנה שבעת יומין תנינות: נה ויחזי כהנא בתר דחרון ית מכתשא והא לא שנא מכתשא מן כד הוה ומכתשא לא אוסף מסאב הוא בנורא תוקדנה תכרא היא בשחיתותה: נו ואם חזא בתחתותיה: נז ואם חזא

תו"א ושרף את יבמות קן. בקרחתו או זכמים נז נדה ט.

בעל הטורים

(נג) ושרף את הבגד. הפסוק מתחיל ומסיים בשרפה לומר שכל האסורים בהנאה טעונים שרפה: (נד) וכבשו, בגימ' כל אדם. הציווי בכחן והכיבוש ככל אדם: (נה) בקרחתו, אלו השחקים שכשנשחק הבגד נזר השער ונעשה כמו קרח: בבגדתו, אלו החורשים שכשהוא חרש שערותיו כוללות. וי"פ כתיב נגע צרעת בכי תוריע ובפרשת זאת תהיה שעל יד יי

רש"י

הנגע בבגד או בשתי או בערב או בעור לכל אשר יעשה העור למלאכה צרעת ממארת הנגע טמא הוא: (נג) ושרף את הבגד או את השתי או את הערב בצמר או בפשתים או את כל כלי העור אשר יהיה בו הנגע כי צרעת ממארת הוא באש תשרף: (נג) ואם יראה הכהן והנה לא פשה הנגע בבגד או בשתי או בערב או בכל כלי עור: (נד) וצוה הכהן וכבשו את אשר בו הנגע והסגירו שבעת ימים שנית: (נז) ואם ראה הכהן אחרי ו הנגע לא פשה הנגע את הנגע והנה לא הפך הנגע את עינו והנגע לא פשה טמא הוא באש תשרפנו פחתת הוא בקרחתו או בגבחתו: (נו) ואם ראה הכהן והנה

(נג) ושרף את הבגד. הפסוק מתחיל ומסיים בשרפה לומר שכל האסורים בהנאה טעונים שרפה: (נד) וכבשו, בגימ' כל אדם. הציווי בכחן והכיבוש ככל אדם: (נה) בקרחתו, אלו השחקים שכשנשחק הבגד נזר השער ונעשה כמו קרח: בבגדתו, אלו החורשים שכשהוא חרש שערותיו כוללות. וי"פ כתיב נגע צרעת בכי תוריע ובפרשת זאת תהיה שעל יד יי

אחרי הכבש. לשון העשות: לא הפך הנגע את עינו. לא הוכה ממלאכתו: והנגע לא פשה. שמענו שאם לא הפך ולא פשה טמא, ואין צריך לומר לא הפך ופשה, הפך ולא פשה אינו יודע מה יעשה לו, תלמוד לומר והסגירו את הנגע מכל מקום, דברי רבי יהודה, וחכמים אומרים וכו' כדאיתא בתורת כהנים, ורמזיה כן לשב המקרה על אופניו: פחתת היא. לשון גומא, כמו (שמואל ב' יז) "באחת הפחתים, כלומר שפלה היא, נגע שמאלו שוקעין: בקרחתו או בגבחתו. כתרומתו בשחיקותיה או נדחמותיה: קרחתו. שחקים, ישינס. ומפני המדרש שהולך לגורו שיה, מנין לפרמה צנדים עיקר שפתי חכמים

ו פ"י קון מלאכי: ז ר"ל לקמן פסוק (נ"ז) והנה כהה הנגע אחרי הוכנס אותו: